

Q&A - Om kärnvapenförbudet

Kärnvapenkonventionen är numera internationell lag. Sverige står för första gången utanför ett internationellt nedrustningsavtal. Vi möts av en rad olika motargument när vi debatterar för att Sverige bör skriva under och ratificera kärnvapenkonventionen. Ofta används klassiska härskartekniker som ett väldigt tekniskt språk, många förkortningar samt att vi är naiva.

Här får du svar på tal när du ska debattera frågan!

Förkortningar

TPNW

En förkortning av The Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons, alltså FN:s konvention som förbjuder kärnvapen.

NPT

En förkortning av Non-Proliferation Treaty, alltså icke-spridningsavtalet från 1968. Avtalets fokus är att förhindra spridning av kärnvapen till nya aktörer samt nedrustning av existerande arsenaler.

Signering

Vi uppmanar ofta att regeringen bör signera TPNW. Det är en viljeyttring att arbeta för att konventionen ska ratificeras i framtiden.

Ratificering

Ratificering innebär att konventionen går igenom parlamentet i ett land och blir lagligt bindande.

Multilaterala avtal

Internationella avtal som sluts mellan flera parter, exempelvis TPNW.

Svar på tal

- Konventionen är otydlig

Att konventionen skulle vara otydlig är svepskäl, avtalet är tvärtom väldigt tydligt och utgör ett konsekvent förbud mot kärnvapen och alla dess närliggande aktiviteter. Det säkerställer också rättigheter för offer för kärnvapenkrig och provsprängningar samt skyldighet att återställa skadad miljö.

- Kärnvapen definieras inte

Det är inte oklart vilka vapen som omfattas. NPT (Icke-spridningsavtalet) har ingen definition av kärnvapen och där uppkommer aldrig några frågor om vad som åsyftas. Använd samma definition av kärnvapen som Sverige använder när det gäller NPT.

- Konventionen undergräver NPT

Det finns ingenting i TPNW som undergräver NPT, tvärtom. Konventionen stärker det som står i NPT, vilket har konstaterats av flera internationella experter (1). Den politiska viljan hos de kärnvapenstater som omfattas av NPT saknas. Det vi ser just nu är en upprustning av kärnvapenarsenalerna. Nästan 73 miljarder US-dollar spenderade kärnvapenstaterna på att upprusta sina kärnvapen under 2019 (2). Kärnvapenstaterna vägrar idag att bekräfta sina redan utfästa löften och överenskommelser som görs inom ramen för NPT. Det krävs mer än så, här är TPNW svaret.

- Inga viktiga länder har anslutit sig

Det var inte männen som drev frågan om kvinnlig rösträtt. Det var inte vita personer som stred mot apartheid. Kärnvapenstaterna kommer inte driva för att nedrusta sina arsenaler. Det är alla vi andra måste sätta press på kärnvapenstaterna. Därför är FN:s konvention om förbud mot kärnvapen viktig.

Flera år i rad har Palmecentret genomfört opinionsundersökningar och frågat svenska folket om de anser att Sverige ska skriva under FN:s förbud mot kärnvapen (3). En överväldigande majoritet – 85% säger ja. Över alla partigränser.

Den 22 januari 2021 trädde kärnvapenkonventionen i kraft eftersom 50 stater ratificerat det. Förbudet blev därmed internationell lag. Faktum är att konventionen kommer att växa sig starkare i takt med att fler och fler länder ansluter sig, den enda vägen är framåt och att Sverige skriver under och ratificerar konventionen.

- Förbudet kommer inte ha någon reell effekt

Politik är att vilja. Vi har väntat på kärnvapenstaterna i 75 år. Det är dags för alla oss icke-kärnvapenstater att visa att vi inte längre accepterar att en handfull länder håller hela mänsklighetens öde i sina händer.

Vi vet att den här typen av avtal har en normerande effekt. Alla tidigare avtal har lett till konkret nedrustning, även hos de stater som inte är med i avtalen. Produktionen och användning av klustervapen har nästan helt upphört sedan förbudet mot dessa vapen trädde i kraft. USA är en av de största givarna till minröjning, trots att de inte är part i förbudet mot landminor. Användning av kemiska vapen skapar stora rubriker och Ryssland förnekar konsekvent att de står bakom användningen, det visar att även Ryssland är känsligt för internationellt "shaming-arbete", att de inte vill medge att de bryter mot avtalet.

- Utrikesministern har ju initierat Stockholmsinitiativet

Istället för att skriva under konventionen initierade regeringen "Stockholmsinitiativet". Det samlar 16 icke-kärnvapenstater med syfte att skapa politiskt engagemang för nedrustning kopplat till översynskonferensen av NPT i augusti. En deklaration antogs 2019 med 22 åtgärder, så kallade "stepping stones" (4).

Alla initiativ för att bidra till nedrustning av kärnvapen är bra. Det finns dock inget motsatsförhållande mellan Stockholmsinitiativet och TPNW. Det är första gången Sverige står utanför ett multilateralt nedrustningsavtal. Vill regeringen vara trovärdiga och visa att de är ledande inom nedrustning bör de skyndsamt skriva under konventionen.

- Sverige är inte längre trovärdiga i nedrustningsfrågan om vi skriver under TPNW

I över ett halvt sekel har socialdemokrater visat vägen i kampen för en kärnvapenfri värld – genom Alva Myrdal, Olof Palme och Maj-Britt Theorin. Vi ska hedra den traditionen och rakryggat stå upp för att kärnvapen ska förbjudas. Trovärdighet kommer med förslag som bidrar till en kärnvapenfri värld. Krav på konkret nedrustning, vilket TPNW visar.

- Den hotar våra samarbeten

Vissa kritiker menar; ”att avtalet skulle försvåra Sveriges viktiga försvarssamarbeten” – för att vara tydlig försvåra vårt samarbete med NATO. Hur kan det då komma sig att flera länder som också har fördjupat samarbete med USA och NATO har skrivit under, till och med ratificerat utan att det skapat några som helst problem? Exempelvis Österrike och Nya Zeeland.

Sverige har inga militära samarbeten som omfattar kärnvapen idag – så därför påverkas inte de avtal vi har idag. Det har både juridiska experter från Harvard och NATO:s biträdande generalsekreterare bekräftat (5). Förbudet mot klustervapen visar istället att det visst är möjligt att fortsätta samarbeta militärt, USA är inte part i det avtalet och våra samarbeten har fortlöpt. USA är också en av de största givarna för arbetet med minröjning, trots att de inte heller är med i förbudet mot landminor.

Ett öppet brev från 56 fd premiärministrar, statsministrar, utrikesministrar och försvarsministrar från Natoländer publicerades i september 2020 där de uppmanar dagens ledare i dessa stater att ansluta till TPNW (6).

- Kärnvapen upprätthåller ”terrorbalansen”

Detta är en förlegad syn som lever kvar från Kalla Kriget när det var öst mot väst. För det första finns inte dessa block kvar, idag har länder som Nordkorea, Pakistan, Indien och Israel också kärnvapen. Faktum är att kärnvapen har katastrofala humanitära konsekvenser och kan förgöra jorden flera gånger om. De vapen som USA och Ryssland har kan orsaka en atomvinter, vilket innebär att alla livsnödvändiga ekosystem förintas.

- Svaga verifikationsmekanismer

Hur nedrustning ska verifieras, alltså förmågan att kontrollera hur ett avtal efterlevs, är inte aktuellt förrän kärnvapenstaterna ansluter. Det är då upp till förhandling mellan de anslutande kärnvapenstater och övriga statsparter till TPNW att förhandla om hur nedrustningen ska ske och hur den ska verifieras. Ingen skulle vilja att 122 icke-kärnvapenstater i förväg skulle bestämma för kärnvapenstaterna hur nedrustningen skulle verifieras. Det är inte så det fungerar.

Vad gäller verifikation av icke-spridning har TPNW starkare verifikationsmekanismer än NPT. De verifikationsmekanismer som finns i NPT gäller även för TPNW. De som inom NPT är frivilliga är inom TPNW förpliktigande.

- Det gjordes en utredning som sa nej till Sveriges anslutning till konventionen

Den utredning som gjordes av regeringen har kraftigt kritiserats av forskare, experter och Röda Korset. Bland annat eftersom argumentationen är väldigt svagt underbyggd, saknar vetenskapliga referenser och inte är transparent med vilka enmansutredaren har pratat med eller vart han har inhämtat information. Utredningen saknar också helt perspektiv om kärnvapnens katastrofala humanitära konsekvenser.

Ett skäl som anförs i utredningen är att ett 70-tal länder hade skrivit på och att ett 17-tal som ratificerat avtalet när utredningens presenterade sina rekommendationer är besynnerligt eftersom det idag är ett faktum att avtalet har nått de 50 ratificeringar som krävs och att det blivit internationell lag.

- Sverige ska vara observatörer till konventionen

Att vi som observatörer har möjlighet att fortsätta bidra till konventionens utveckling även om vi inte har rösträtt är minst sagt ihålligt. Vårt inflytande skulle bli oerhört begränsat. Vill vi på allvar påverka måste vi så klart ta en riktig plats vid förhandlingsbordet. Det får vi enbart genom att skriva under och ratificera kärnvapenkonventionen.

- Är det istället så att man vill hålla dörren öppen för NATO-medlemskap?

För de borgerliga partierna är detta ett viktigt motargument. Men inte för oss socialdemokrater. Därför kan vi inte heller låta påtryckningar från NATO påverka vårt beslut.

Källor

- (1) <https://toda.org/global-outlook/does-the-tpnw-contradict-or-undermine-the-npt.html>
- (2) https://www.icanw.org/report_73_billion_nuclear_weapons_spending_2020
- (3) <https://www.palmecenter.se/starkt-stod-for-att-sverige-undertecknar-karnvapenforbudet/>
- (4) <https://www.swedenabroad.se/en/embassies/un-geneva/current/news/stockholm-initiative-for-nuclear-disarmament/>
- (5) <https://slmk.org/wp-content/uploads/2020/05/Swedens-security-arrangement-Harvard-Law-School-June-2018-1.pdf>
- (6) https://www.icanw.org/56_former_leaders

Läs mer på www.stoppabomberna.nu

